

altın tohumlar

katma değerli tarım

NASIL **BADEM** YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

TEMmuz 2024

NASIL BADEM YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR ?

Açılış Konuşması

Ahmet Bülent KASAP
İSTİB Meclis Başkanı

Moderatör

İsmail ŞEN
İSTİB Genel Sekreter
Yardımcısı

ONLINE

17.07.2024 Çarşamba - 14.30

Konuşmacılar

Prof. Dr. Halil İbrahim OĞUZ
Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi

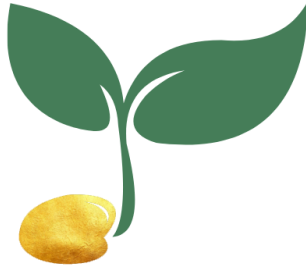
Mehmet ASLAN
Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler
Araştırma Enstitüsü Müdürü

Mehmet Sena YILDIRIM
Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri
Birliği Başkanı

Tayfun ERPEK
Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı

altın tohumlar

katma değerli tarım

NASIL **BADEM** YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

TEM MU Z 2 0 2 4

İstanbul Ticaret Borsası Yayınları

ALTIN TOHUMLAR PROJESİ
“NASIL BADEM YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?”

ISBN: 978-625-94295-7-1

Genel Koordinatör
Şule Karadeniz

Yayın Yönetmeni
İsmail Şen

Yayın Kurulu:
**Ahmet Yirmibeşoğlu, Aleyna Satu Yurtseven,
Hakan Kopuz, Sebahattin Özkurt, Şeyda Soykan,
Yunus Emre Çilliöğlu**

Tasarım
Gökhan Yıldırım

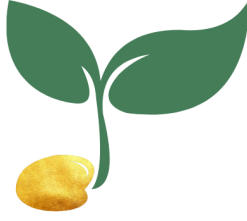
E-Kitap

Temmuz 2024

İÇİNDEKİLER

BAŞKAN SUNUŞ	7
ALTIN TOHUMLAR PROJESİ	8
Ahmet Bülent Kasap İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı	10
Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi	13
Mehmet Aslan Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü	17
Mehmet Sena Yıldırım Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı	20
Tayfun Erpek Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Birliği Kooperatifi Başkanı	23
SORU - CEVAP	28
BASIN YANSIMALARI	43

altın tohumlar

katma değerli tarım

TOPLANTININ TAMAMINI
İZLEMEK İÇİN
QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ

BAŞKAN SUNUŞ

Tarımsal üretim, yerleşik hayata geçilmesi dâhil, tarih boyunca toplumların ekonomik ve sosyal kurum ve kurallarını belirleyen faktörlerden biri olmuştur. Bugün yaşadığımız dünyanın temelleri, daha doğrusu tohumları tarımla atılmıştır. Yani tarım sadece insanların gıda ihtiyacını karşılamaz, aynı zamanda uygarlığımızın yükseldiği zemini de oluşturur.

Tarım aynı zamanda, savunmayla birlikte, binlerce yıl boyunca teknolojik gelişmenin de en önemli motivasyon kaynağı olagelmiştir. Daha kaliteli ve daha çok ürün almak için geliştirilen teknolojiler kartopu misali büyümüş, tarım dışındaki alanları da etkilemiş, değiştirmiş geliştirmiştir. Tarımsal teknolojiler, özellikle tohum ıslahları, yeni ve daha değerli ürünlerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Bu değerli ürünler üreticilerine daha çok kazandırmış, refahlarını artırmıştır.

Günümüzde de tarım açısından büyük bir değişiklik yok... Binlerce yıldır olduğu gibi tarım ve gıda yine en stratejik konular... Kaliteli, yüksek katma değerli ve çok tarımsal hâsıla elde eden toplumlar sürdürülebilir refaha diğerlerinden daha yakındır...

Bu düşüncelerle, İstanbul Ticaret Borsası olarak “Altın Tohumlar Projesi” başlattık. Bu projeyi hayata geçirirken, Türk tarımının gelişimine katkı sağlamayı, verimli ve etkin tarımsal üretimi yaygınlaştırmayı hedefliyoruz.

Bu kitap, Altın Tohumlar serisinin ilk toplantısının sonuçlarını içeriyor ve badem üretimi konusunda temel bilgileri edinmek isteyenlere yardımcı olmayı hedefliyor.

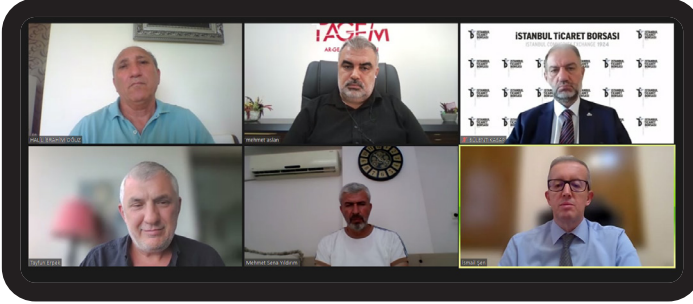
Sektörlerimize, iş dünyamıza, ülkemize ve milletimize hayırlı olması dileklerimizle “Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur” başlıklı toplantımızın sonuçlarını ilginize sunuyoruz.

ALİ KOPUZ

İSTİB YÖNETİM KURULU BAŞKANI

TOPLANTI ADI ALTIN TOUMLAR PROJESİ NASIL BADEM YETİŞTİRİCİSİ OLUNUR?

TOPLANTI TARİHİ 17 TEMMUZ 2024 / 14.30

AÇILIŞ KONUŞMASI

Ahmet Bülent Kasap, İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı

MODERATÖR

İsmail Şen, İstanbul Ticaret Borsası Genel Sekreter Yardımcısı

KATILIMCILAR

- **Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz**
Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi
- **Mehmet Aslan**
Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü
- **Mehmet Sena Yıldırım**
Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı
- **Tayfun Erpek**
Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı

Moderatör İsmail Şen: Hepiniz hoş geldiniz. Toplantının açılış konuşmasını yapmak üzere sözü İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'a vermek istiyorum. Buyurun Başkanım.

Ahmet Bülent Kasap

İstanbul Ticaret Borsası
Meclis Başkanı

İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap

Saygıdeğer Katılımcılar, Kıymetli Basın Mensupları, İstanbul Ticaret Borsasının Türk tarım ve gıda sektörüne katkıda bulunmak amacıyla başlattığı “Altın Tohumlar” toplantılarımızın ilkinde hepiniz hoş geldiniz.

İstanbul Ticaret Borsasının üyeleri ülkemizin en büyük pazarı olan İstanbul’un gıda sektöründe faaliyet gösterirler. İstanbul, diğer kentlerimiz hatta büyükşehirlerimiz ile karşılaştırıldığında ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Çok büyük bir nüfusa sahip olsa da bu nüfusuna oranla Türk ekonomisine katkısı çok daha fazladır. İstanbul’da Türkiye nüfusunun yüzde yirmisinden azı yaşar ama Türkiye ticaretinin yarıdan fazlası gerçekleşir, tüm vergilerin ise yarıya yakını toplanır. Yani İstanbul Türk ekonomisinin kalbinin attığı yerdur. Bu nedenle biz İstanbul Ticaret Borsası olarak, kendimizi sadece İstanbul’dan sorumlu hissetmiyoruz. Yaptığımız çalışmalarda tüm Türkiye’nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi taşın altına koyuyoruz. Altın Tohumlar da ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz.

İzninizle kısaca proje hakkında bilgi vermek istiyorum... Altın Tohumlar, İstanbul Ticaret Borsasının Türkiye’de katma değerli tarımsal ürünlerin ekiminin yaygınlaşması amacıyla düzenlediği bir sosyal sorumluluk projesidir.

Amacımız:

- Ülkemizde katma değerli tarımsal ürünlerin ekiminin yaygınlaştırılması,
- Tarımsal üretime özellikle gençlerin ve beyaz yakalıların yönlendirilmesi,
- Çiftçilerin bilgi ve donanımının artırılması için yolların tanıtılması,
- Ve böylece de Türkiye’de tarımsal hasılanın sürdürülebilir bir biçimde artırılmasıdır...

Bugünkü oturumun konusu “Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?” Her biri alanlarında birer değer olan konuşmacılarımızı da kısaca tanıtmak istiyorum:

- Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz,
- Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan,
- Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım,
- Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek...

Tüm konuşmacılarımıza hoş geldiniz diyor ve vakit ayırdıkları için teşekkür ediyorum...

Katma değeri yüksek ürünlerin tarımının yaygınlaştırılması için başlattığımız projemizin tüm paydaşlar için faydalı olmasını temenni ediyorum. Bu düşüncelerle, toplantımıza katılan siz değerli katılımcılara ve dinleyicilerimize bir kez daha hoş geldiniz diyor, sözü kıymetli konuşmacılarımıza bırakıyorum.

İsmail Şen: Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım. Toplantımıza ilk olarak Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz'a söz vererek başlamak istiyorum. Değerli hocam hoş geldiniz. Katılımınız için çok teşekkür ederiz. Buyurun, söz sizin.

Prof. Dr.
Halil İbrahim Oğuz
Adıyaman Üniversitesi Ziraat
Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü
Öğretim Üyesi

Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz

Hepimizin bildiği gibi Adıyaman tarımda öne çıkan illerimizden birisidir. GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) üst bölgesinde yer aldığı için de toprakları badem yetiştiriciliği için uygundur. Ancak su probleminin de yaşandığı bir ilimizdir.

Bademin gen merkezi, Çin, Hindistan, Orta Asya, Yakındoğu ve Akdeniz havzasıdır. Yani bizim ülkemiz; Etiyopya, Güney Meksika, Orta Amerika ve Güney Amerika olmak üzere 8 gen merkezi içerisinde yer almaktadır. Badem Kafkasya'dan, Afganistan'dan, İran'a kadar çeşitli yabani formları bulunan bir meyve türüdür. Bademin tarihini şöyle kısaca özetleyecek olursak; tarihi aşağı yukarı 10 bin yıl öncesine kadar uzanan bir bitki-den bahsediyoruz. Bademin, Rosaales takımından familyası, Rosacea Familyası, alt familya; Prunoideae Familyası, Prunus ve alt türleri var. Amygdalus Prunus türünün de, Prunus Dulcis gibi alt türleri var. Türkiye'de ise sadece Amygdalus Orientalis, Amygdalus Arabika, Amygdalus Webbii, Amygdalus Turcomanica türleri var. Adıyaman'da hem Turcomanica hem Arabika hem de Orientalis bulunmaktadır.

Badem ağacı, iklim olarak yaklaşık 23° dereceye kadar dayanabilir. Ancak 25° derecede ağacın dalları zarar görür. -18° derece sıcaklığında ise gözler, tomurcuklar zarar görebilir. Çiçeklenme döneminde, ilkbahar

geç donları konusunda çok hassas olan bir bitkidir. Özellikle pembe tomurcuk döneminde, 4,5° ile 6,5° dereceye kadar dayanabilir. Ancak çiçeklenme döneminde 3° ile 4° derece kadar soğuklara dayanabilir. Küçük meyve döneminde, yani körpe dönemde ise 0,5° ya da - 1° dereceye kadar zarar gören bir bitkidir.

İsmail Şen: Hocam bu noktada size şu soruyu sormak istiyorum: Türkiye'de badem hangi bölgelerde yetişir? Çünkü öyle bir tanımladınız ki yetişme bölgeleri bana çok geniş gibi geldi.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Bademin yetişeceği bölgeler, genel olarak ilkbahar geç donlarıyla ilgilidir. Mesela İç Anadolu Bölgesi sorunlu. Bölge bölge anlatacak olursak, yetiştirilecek bölgeler Ege ve Marmara'dan başlar, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin birçok yerinde de yetiştirebilir. Yani ilkbahar erken donlarından dolayı riskli olan bölgelerde var. Ancak son yıllarda ıslah çalışmaları gerçekleştiği için, geç çiçeklenen yeni çeşitler elde edildi. Bu çeşitlerle bademin yetişme alanı biraz daha genişledi. Yani biz ılıman iklim meyve türlerinin hemen hemen her bölgesinde badem yetiştiririz dememiz çok yanlış olur. Kayseri, Konya gibi illerde badem yetiştirilebilir ancak yine de riskli bölgeler. Bu bölgelerimiz dışında bademin Türkiye'de yetişmeyeceği yer yok. Bu bölgeler İç Anadolu ve Karadeniz bölgesidir. Karadeniz Bölgesi'nde don olayı yok ancak nem oranı çok yüksek. Badem, sıcak bir iklim istiyor. Diğer taraftan; kışları soğuk olacak. Çünkü bademin soğuklama ihtiyacı var. Bu nedenle, soğuklama ihtiyacını karşıladığı bölgelerde ve ilkbahar geç donlarının çok zarar yapmayacağı bölgelerde yetişebilir. Bir başka deyişle; Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi daha ekonomik olabilecek yerlerdir.

İsmail Şen: Efendim o zaman Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesi, badem yetiştirme niyeti olan insanlar için doğru yerlerdir diyebiliriz.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Şöyle Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Uşak gibi iklim geçit bölgelerinde de badem yetiştirilebilir ancak her çeşit değil. Geç soğuklara, yani ilkbahar geç donlarından etkilenmeyecek daha geç çiçeklenen yeni çeşitler var. Bunlar denenebilir. Ancak riskli olduğunu söylemekte fayda var.

İsmail Şen: Sayın Hocam, yetiştirici adayımız bölgesinin İlçe Tarım Müdürlüğü'ne gittiği zaman zaten hangi tür ürünün burada yetişip yetişmeyeceğine dair bilgi alabilir mi?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Tarım Bakanlığı tarafından hangi tür meyve nerede yetişir konusunda bir haritalama çalışması yapıldığını biliyorum. Dolayısıyla hangi tür, hangi çeşit nerede yetişir İl ve İlçe Tarım Müdürlüğü teşkilatlarında mevcuttur. Müdürlüklerle iletişim kurarlarsa üreticilerimiz doğru karar almış olurlar.

İsmail Şen: Hocam, bir badem yetiştiricisinin minimum arazisi sizce ne kadar olmalı?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Eğer para kazanmak istiyorsa kesinlikle 10 dönümden, yani 1 hektardan az olmamalı. 10 dönümden aşağısı bana göre çok kârlı değil.

İsmail Şen: Birinci aşamadaki son sorum şu olacak: Bademle ilgili yıllık çalışma süresi nedir? Hangi dönemleri kapsar?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Dikim eğer ilkbaharda yapılacaksa, 160 günlük bir süresi var. Çünkü bademin olgunlaşma süresi 160 gün. Bademde iki dönem dikim yapabiliyorsunuz. Sonbahar dikimi ve ilkbahar dikimi. Kışı çok sert geçen yerlerde, biz sonbahar dikimini önermiyoruz. İlkbahar dikimi öneriyoruz. İlkbahar dikimi üzerinden Şubat ayı ve Mart ayı sonu gibi dikim yapıldığını düşünerek hesaplama yapacak olursak; Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos'a kadar geçen 7-8 aylık süreç var. Bu süre zarfında sürekli takip ister. Dikimden sonra dikim yerinin hazırlanması var. Arazi seçimi var. Arazinin bir yıldan önce dikime hazırlanması süreci var. Yani en az 10 aydan aşağı olmayan bir çalışma süresi mevcut.

İsmail Şen: Bu 10 aylık süreç içinde iş günü olarak mesela 60 gün, 40 gün ne kadar fiilen çalışılır veya işçi çalıştırılır.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Biz bunun hesabını bir tablo halinde yaptık. Bir sonraki konuşmada versem daha doğru olacaktır.

İsmail Şen: Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan'a şunu sormak istiyorum: Kimler badem yetiştirici olabilir?

Bu soruyu sorma nedenim genelde insanlar çiftçiliğin babadan, dededen kalan bir iş kolu olduğu kanısına sahipler. Ancak ben biliyorum ki, Türkiye'deki önemli birçok markanın sahipleri, daha sonradan bu işe girmişler ve çok başarılı olmuşlar. Belki bunda kendi altyapılarının etkisi olmuştur. Belki de dededen, babadan gelen bilginin körlüğüne kapılmadıkları için başarılı olmuşlardır. Bu yüzden temel şartları sizden öğrenebilir miyiz? Yani hangi eğitime, hangi bilgiye, yetenek ve malzemeye sahip biri badem yetiştiricisi olabilir? Bunun için gerekli olan yatırım ne kadardır? Buyurunuz efendim.

Mehmet Aslan

Adıyaman Sert Kabuklu
Meyveler Araştırma
Enstitüsü Müdürü

**Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü
Mehmet Aslan**

Herkesi saygıyla selamlıyorum. Kimler badem yetiştirici olabilir? Öncelikle çiftçinin tanımını yapmak gerekirse, tarımsal alanda faaliyet gösteren herkesi çiftçi olarak tanımlıyoruz. Badem yetiştiriciliğinde maalesef yetiştiricilik öyle iş günü, iş saati olarak hesaplanmıyor. Bir badem yetiştiricisi zamanının çoğunu bitkisini yetiştirmek için bahçede geçiyor. Çünkü bademe bir çocuğunuz gibi bakmanız gerekiyor. Bademin ilk yılları biraz hassastır. Sonuçta açık bir alan iklimsel faktörlere bağlı olarak biz bu işi yürütüyoruz. Bu nedenle bir badem yetiştiricisinin sabit çalışma programına sahip olması gibi bir durum söz konusu değil. Bazı yıllarda bayram yapmıyor, bazı yıllarda tatil yapmıyor, cenazesini olmuyor. Kısaca badem, diğer faaliyetler gibi hassas ve çok meşakkatli bir iştir.

Şimdi sorunuza cevap verecek olursam. Tüm bu meşakkati, tüm bu zorlukları göze alan herkes badem yetiştiriciliği yapabilir. Bunlar tek başına yeterli mi? Değil. Sevgisini de vermesi gerekiyor. Ayrıca bu konuda tutkulu olması gerekiyor. Bazen arazide geçirilen süre, özellikle bizim Adıyaman'da sıcaklıkların 40-45° dereceyi aştığı dönemlerde çok zorlayıcı.

Çiftçi olmak için herhangi bir diplomaya sahip olmaya gerek yok. Akademik anlamda konuşuyorum... Ancak eğitim kesinlikle şart. Yani sonradan çıkabilecek bir sorunla baş edebilmek için eğitim gerekli. Örneğin; yetiştirici mahsulün biyolojisini, döngüsünü, yetiştirme aşamalarını bilmesi gerekiyor. Bu konuda bilgi sahibi olmalı ki ileride karşılaşılabilecekleri sorunlarla rahatlıkla baş edebilsin. Yetenekli olmalı mı? Kesinlikle olmalı. Bu yetenekten kastım; sulama, budama veya gübreleme anlamında yetenekten bahsetmiyorum. Araştırma yapabilmeli, yeniliklere açık olmalı, eskiden gelen bazı şeyleri bir kenara bırakıp, yeni yeni teknolojilere geçebilmeli. Bilgiye ulaşmak artık çok kolay. İnternet denen global bir dünya var. Her istediğimiz yerde, istediğimiz anda, bilgiye ulaşabiliyoruz. Ancak bu bölgedeki üniversiteleri, Tarım Orman Bakanlığı taşra teşkilatlarını, üretici birliklerini bir kenara bırakalım. Bu kurumların hepsi bir tecrübelerdir. Gidip bunlarla da bilgi alışverişinde bulunmak gerekiyor. Çünkü bahçecilik, zor, uzun ve meşakkatli bir iştir. Günün sonunda kararı üretici veriyor. Günün sonunda zarar görecektir olan da yine üreticidir. Bu nedenle kişinin kesinlikle bilgiye açık, iletişime açık olması gerektiğini düşünüyorum.

İsmail Şen: Biliyorsunuz tarımsal gelişme için Tarım Bakanlığı'nın yaptığı bir takım destekler var. Bu konuda bademle ilgili destek türleri ve yararlanma şartları hakkında da bilgi verebilir misiniz?

Mehmet Aslan: Ülkemizde verilen destekler Tarım ve Orman Bakanlığı nezdinde yürütülmektedir. Genel anlamda bütün üreticilere verilen destekler var. Mazot, gübre desteği gibi... Bu desteği badem üreticisi de alıyor. Buğday üreticisi de alıyor. Her üreticiye verilen dönüm başına yaklaşık 107 lira bir miktar. Yine organik tarım yapıldığı zaman, bahçeciler için dekar başına 72 lira bir organik tarım desteği veriliyor. İyi tarım uygulamalarına 72 TL bir destek veriliyor. Badem özeline bakacak olursak, sertifikalı fidan yetiştirildiği takdirde, standart sertifikada dekar başına 250 TL, mavi sertifikada ise dekar başına 800 TL gibi bir destek veriliyor. Bunun haricinde Orman Genel Müdürlüğü tarafından proje yapıldığı takdirde, özel ağaçlandırma kanunu kapsamında yapılan projenin yüzde 25'i, eğer orman köyü ise yüzde 65'i olması lazım. Bu arada yanılıyor olabilirim. Yüzde 65'i kadar bir destek veriliyor Bakanlık nezdinde.

İsmail Şen: Çok teşekkür ederim. Ben Şimdi Mehmet Sena Yıldırım Bey ve Tayfun Erpek Bey'e dönüşümlü olarak birkaç soru sormak istiyorum. Mehmet Sena Yıldırım Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı. Aslında badem üreticisi Mehmet Bey. Şimdi size kitabın ortasından bir soru sorayım, öyle başlayalım. Hep bildiğiniz hiç unutmadığınız yerden geliyor soru. Bir dönüm badem, üreticisine ne kazandırır?

Mehmet Sena Yıldırım

Kâhta Sert Kabuklu Meyve
Üreticileri Birliği Başkanı

Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım

Güzel bir soru. Aslında önce ben hepimizi selamlıyorum. Mehmet Aslan Bey'in bahsettiği destekler konusunda ufak bir dokunuş yapayım, ondan sonra soruya geçmek istiyorum. Orman Genel Müdürlüğü badem yetiştiriciliğine yüzde 25 hibe veriyor. Projenin yüzde 25'ini hibe ediyor. Orman köyü olduğunda bu oran yüzde 65. Mehmet Bey de aynı cümleyi kurdu. Buradaki ayrıntı şu; orman köylüsü 30 dönümün üstünde bu hibeyi alamıyor. Sadece 5 ile 30 dönüm arasında ekim alanı olan üreticiler bu teşvikten yararlanabiliyor. Bu hibeyle 30 dönümün üstünde bir bahçe yaparsa yüzde 65 değil, yine yüzde 25 olarak hibe alabiliyor. Bunun da Orman Genel Müdürlüğü'ne, Tarım Bakanlığımıza bildirilmesi, ya da bir şekilde iletilmesi gerekiyor.

İsmail Şen: Bunu açalım Mehmet Sena Bey, önemli bir konu. Yani 30 dönüme kadar sınırlandırılmasının mantığı ile ilgili bir bilginiz var mı?

Mehmet Sena Yıldırım: Aslında çok konuştuk, bu konuyu çok tartıştık. Küçük olsun, fazla olsun mantığı var. Yani sayı fazla olsun diye küçük tutuluyor.

İsmail Şen: Ölçek ekonomisine göre, büyük olması daha iyi değil mi?

Mehmet Sena Yıldırım: Bu konudaki tartışmalarımızda 100 kişiye 10'ar dönümlük destek verirsiniz bunun ekonomik bir getirisinin olmayacağını belirttim. Artı daha fazla alet ve ekipman piyasaya sürülmesi anlamına gelecektir. Daha az istihdam anlamına gelecektir. Bu nedenle ekonomik bir değer olmayacaktır. Aynı zamanda bunun yerine 1.000 dönümlük bir alana destek verdiğinizde, yüzlerce kişiye istihdam olacaktır. Ülke ekonomisine büyük bir katkı sağlayacaktır. Örneğin; 1.000 dönüm için iki traktör gerekiyorken, siz 10 tane 100,100 tane 10 dönüm yaptığınızda, en az bunların yarısı traktör almak zorunda kalacaksınız. İki traktör nerede, 50 traktör nerede. Ancak bizim Bakanlığımız maalesef rakamlara çok takılıyor. Yani niteliğe değil, niceliğe çok takılıyor. Adam şu hesabı yapıyor; bu projeden kaç kişi faydalandı? 1000 kişi ise alkış tutuyor... Hâlbuki o 1000 kişiye verdiğiniz projeyi, siz ne yaptınız, küçülttünüz cebe sığar hale getirdiniz ve ekonomik bir ömrü olmadı. Genç çiftçi projesinde bu uygulandı. Maalesef daha çok kişiye ulaşalım, daha çok kişiye destek verelim derken, ayırdığınız bütçe çok kişiye yetmedi. Bunu az kişiye yapsaydınız, proje başarılı olacaktı.

İsmail Şen: Teşekkür ederiz. Şimdi kazanç kısmına geçebiliriz.

Mehmet Sena Yıldırım: Badem üreticisi, 2017 yılına kadar altın çağını yaşıyordu. İbrahim Hocanın da bahsettiği üzere 10 dönümlük alana badem bahçesi yapan birisi en az iki asgari ücret karşılığında gelir sağlıyordu. Bir yıl boyunca yaptığımız hesaplamalar böyleydi. Bugün badem, bir asgari ücret kadar getiri getirmemeye başladı. Yani 10 dönüm badem bahçesi yapan kişiler artık ekonomik verimden biraz daha uzaklar. Çünkü alet, ekipman kullanması gerekiyor. Bu alet ve ekipmanların her birisi yüksek bir yatırım gerektiriyor. Onun için eğer kurulacaksa 50 dönüm ve üstü badem bahçesi kurulursa, üretici en azından zarar etmemiş olur. Geçen sene 2023 yılı için bizim yaptığımız hesaplamalar var. Bir badem üreticisi 400.000 liralık yatırım yaptığında 500.000 liralık bir gelir sağlıyor. Yani aslında reelde 100.000 lira gelir sağlamış oluyor. 2021 yılında gümrük vergileri yüzde 2'ye düşürülmüştü. İthalat gümrük vergileri 2017'nin sonunda da yüzde 43,2'den

yüzde 15'e düşürülmüştü. Bunun sebebi ise gümrük hacmimiz ile ilgili. Bizi rakiplerimizle rekabet edemez hale getirdiği için bu tür olumsuz, güzel olmayan cümleleri kuruyoruz.

İsmail Şen: Mehmet Sena Bey, aynı soruyu Tayfun Bey'e de soracağım Tayfun Erpek, Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Birliği Kooperatifi Başkanı... Devamında ek bir sorum daha olacak. Tayfun Bey, bademin kazancı ile ilgili siz neler söylemek istersiniz.

Tayfun Erpek

Doğu Manisa Ceviz ve
Badem Üreticileri Tarımsal
Kalkınma Kooperatifi Birliği
Kooperatifi Başkanı

**Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma
Kooperatifi Birliği Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek**

Ben de saygılarımı sunuyorum. Şimdi bu sorunuza isterseniz önce bir yanlış cevap vereyim. Ondan sonra oradan doğruya gitmeye çalışayım. Kitabı olarak bakarsanız şöyle bir hesap yapabilirsiniz. Bir dönüm bir bahçe kursam, bir ağaçtan 10 kilo kabuklu badem alırım, bir dönüme yarı bodur türlerden 60 ağaç diktiğimizi düşünürsek 600 kilogram kabuklu badem alırım. Bunun dünya fiyatını 2,5 dolar olarak temel aldığımızda bir dönümden yıllık 50.000 TL getiri sağlarım. 10.000 TL de yıllık operasyonel giderleri, gübre, elektrik, işçilik vesaire giderimiz olsun. Böyle hesaplandığında çok kârlı bir iş olarak görünür. Bu genelde dışarıdan bakıldığında böyle değerlendirilip yorumlanabilir. Fakat bu ideal koşulların tamamen sağlandığı her türlü ölçek ekonomisinin en iyi şekilde bahçeye yansıtıldığı durumlardaki elde edilecek azami rakamlar. Buna engel teşkil eden onlarca sebep sayabiliriz. Örneğin; bununla ilgili de bir soru şöyle sorulabilir. Bir dönüm bademin kazancından bahsediyoruz ama kaç dönümlük badem bahçesinin bir dönümden bahsediyoruz? Hocam 10 dönüm dedi. Mehmet Sena Bey 50 dönüm dedi. Ben bunu daha da arttırarak en az birkaç yüz dönümlük bir bahçede böyle bir kazancın mümkün olabileceğini söylemek isterim. Burada tabii Şu ayrımı da çok iyi yapmak lazım. Nerede bu

bahçe kurulacak? Özellikle buradaki değerli panelistlerin katkıları ve emekleri sayesinde Adıyaman'da böyle bir sektör oluştu. Şimdi siz gidip Adıyaman'da bir dönümlük bir bahçe kurarsanız onun bir şekilde pazarlamasını yapıp değerlendirebilirsiniz. Ancak hiç badem bahçesinin olmadığı bir yerde bırakın bir dönümü 100 dönümlük bir bahçe kursanız bile satışını nasıl yapacaksınız? Yani başka bir şehirde 100 dönümlük bir bahçe sahibi bile olsanız getiri elde edemeyeceğinizi size garanti edebilirim.

Badem sonuçta kabuklu bir üründür. Kırılarak satılması lazım. Diğer taraftan, iç badem olarak ticareti olan bir ürün. Dolayısıyla üretmekle de iş bitmiyor. Ürünün işlenmesi gerekiyor. Onunla ilgili nasıl bir organizasyon içinde olacaksınız? Bunlar çok önemli hususlar. Bununla birlikte gübre programı, ilaç, aşılama programı, ağaçların türü, bölgeye uyumu gibi birçok faktör var. Dolayısıyla bu sektöre girecek insanlar, ön hazırlığı çok iyi yapmalı ve bölgeyi çok çok iyi seçmelidir. Bölge seçiminde özellikle mümkünse bu alanda bir birikimin olduğu bölgeler seçilmelidir. Türkiye'de bu iş için başta Adıyaman sonra da naçizane bizim Manisa'yı örnek gösterebiliriz. Bu bölgelerin yakınında yatırımlarını gerçekleştirmelerinin çok önemli olduğunu söylemek isterim. Eğer bunlar mümkün değilse belli bir yatırımcı grubunun bir araya gelerek coğrafi olarak belli bir alanda çokluk sağlayarak üretime geçmelerini tavsiye ederim.

İsmail Şen: Teşekkür ederiz. Bizi dinleyenlerden Hasan Yıldırım'ın gönderdiği bir iki mesaj var. Müsaadenizle ondan birkaç şey okumak istiyorum. O bağlamda da tekrar size bir soru sormak istiyorum. "2006 yılında Malatya Darende'de Ar-Ge amaçlı çalışmamızı değişik türlerden 40.000 fidan dikerek başlattık" diyerek mesajına başlamış. O yıllarda badem ithalatı ve imalatı ile ilgili mevcut bilgileri verdikten sonra çeşitli tarımsal giderlerle ilgili fiyatların yükselmesi sonucunda yaşadığı sorunları kısaca özetlemiş. Sonunda şöyle demiş: "Hâsılat sizin söylediğiniz, sizin az önce ifade ettiğiniz birçok faktörden etkileyen bir mesele. 16 yıldır bademe yatırdığım parayla İstanbul'da Silivri civarında 1.000 dönüm yer alabilirdim. Ticari olarak yılın sonunda tüm masraflarımı hesapladığımızda zarar ettiğimiz aşikâr.." Yani sizin de ifade ettiğiniz gibi çok faktörlü özellikle ölçek ekonomisinin kullanıl-

madığı veya üretim ortamının oluşmadığı bir üretim ve pazarlama ortamı oluşmadıysa bölgede sorunlar yaşanabileceği kesin.

Tayfun Bey ben size ek soru olarak zaten sözünü ettiğiniz ama az önce tam olarak ifade etmediğiniz badem üreticisinin sorunları ile ilgili bir soru sormak istiyorum. Aslında siz şöyle dediniz. İdeal şartları etkileyen belki 100 tane negatif neden var. Bunları kategorize ederek birkaç tanesinden bahseder misiniz? Bir kısmını da Mehmet Sena Bey'e soracağım.

Tayfun Erpek: Tabii, teşekkür ederim. Bu sorunlara su ile başlamamız gerekiyor. Badem, su istemez diye bazı yanlış bilgiler dolaşüyor. Kesinlikle bunu reddedelim. Badem üretimi için çok miktarda su gereklidir. Bu gerekliliği bölge iklim, toprak koşulları vesaire gibi birçok etmen etkiler. Bugün 100 dönümlük bir badem bahçesi kurmak isterseniz en az yılda 30.000 tonluk suyu garanti altına almanız gerekmektedir. Bunu da yeraltı suları ve yüzey sularını biriktirerek sağlayabilirsiniz. Yeraltı suları konusu başlı başına bir sorun. Örneğin; bizim bölgemizde Devlet Su İşleri tarafından pek çok bölgede yeraltı suları arama ve kullanıma kapatılmış durumda. Yani sondaj ruhsatı verilmiyor pek çok bölgede. Dolayısıyla yasal olarak yeraltı suyu tedariki söz konusu değil. Bu çok ciddi bir engel teşkil ediyor.

Bunun yanı sıra alternatif olarak özellikle bizim bölgemiz gibi kışları yağışlı, yazları kurak geçen bölgelerde, kışın derelerde, çaylarda, nehirlerde oluşan yüzey sularını biriktirme havuzlarında biriktirip yaz aylarında kullanabilirsiniz. Maalesef bunda da bir yasal boşluk var. Şu anda bu biriktirme havuzlarının herhangi bir şekilde ruhsatlandırılması söz konusu değil. Tarımsal araziniz içinde biriktirme havuzları oluşturduğunuzda tarım dışı amaçlı kullanıldığı söylenerek Tarım Bakanlığı tarafından cezaya tabi tutuluyor. Hem ceza hem de yıkım kararları çıkarılıyor. Bu havuzlarla ilgili cezaların fiiliyatta ödenmesi gerekiyor. Kamu alacağı olduğu için gerçekten fiili bir sorun. Dolayısıyla yasal yollarla su tedariki pek çok bölgede hemen hemen imkânsız hale geliyor. Zaten yeraltı sularının sağlanması veya bahsettiğim yüzey sularının toplanması çok maliyetli işler. Bunun yansısı az önce bahsettiğim gibi bir de yasal sorunlar üstüne eklenmiş oluyor. Konuyu biraz

uzattım gibi görünüyor ama gerçekten üretimden bahsediyorsak konunun yarısı bu. Dolayısıyla su konusunda devletin veya Bakanlığın teşvik edici destekler sunması lazım. Daha çok biriktirme havuzları yapmamıza yönelik teşvikler vermesi lazım. Kolektif çözümler üretilmeli, birden çok üreticinin su sorununu bir arada çözecek küçük göletlerin yapılması lazım. DSİ bunu yapmıyor değil ama çok yavaş ve az sayıda yapıyor. Suyla ilgili alınan önlemler, ciddi anlamda üretimde sıçrama yaratacak olmaktan çok uzak kalıyor.

Bunun dışında mekanizasyon sorunları küçük yatırımcı için önde gelen engellerden biri. Biraz önce Mehmet Sena Bey zaten açıkladı. Traktör için veya diğer tarımsal ekipmanlar için küçük bir yatırım yani 10 dönümlük, 20 dönümlük bahçeler kurulduğunda o bahçelerin tarımsal mekanizasyonundan faydalanma şansı çok zor oluyor. Zaten ekonomik olarak fisibil da olmuyor. Bugün traktörler 1 milyon lira civarına gelmiş durumda. Yani 100 dönümlük bir bahçe için dahi bir traktör almak ekonomik açıdan uygun değil. Bir imkânınız olsa dahi bu tip üretim araçlarının, girdilerin kolektif kullanımı konusunda yine Bakanlık nezdinde bir çalışma yapılması gerekiyor. Bence desteklemenin yanında organizasyon yapılması veya üreticilerin bir araya gelmesini sağlayarak ortak kullanımı artırmaları gerekiyor. Bu bir araya gelip bir şirket kurmak da olabilir, bir araya gelip aynı bölgede bireysel üretim yapip bir takım üretim girdilerini bir arada kullanmak da olabilir.

İsmail Şen: Bu konuda da Tayfun Bey lafınızı keseceğim ama pek başarılı olduğumuz söylenemez herhalde değil mi?

Tayfun Erpek: Maalesef. Başarı olarak söyleyebileceğimiz istisnalar yok değil. Ancak sorunlar saymakla bitiyor. Özellikle sigorta konusu badem için çok kritik bir konu. Hocamın toplantının başında bahsettiği üzere ilkbahar geç donları badem için en kritik öğelerden biri. Bazı meyvelerde bu kadar büyük bir sorun değildir ama badem en erken açan meyve ağacı olduğu için bu konuda donlara karşı çok büyük bir hassasiyeti var. Don zararından korunmanın yolu da sigorta yaptırmak. Fakat sigorta konusunda da ülkemizde TARSİM var. Burada badem donlarına verilen kapsam daraltılıyor her geçen yıl. Şu anda bademe don sigortası yaptığınızda yüzde 10 muafiyet ve yüzde 30 müştereklik

uygulanıyor. Yani ilk yüzde 10'luk zararınız zaten karşılanmıyor. Daha sonra geri kalan zararınızın da yüzde 30'unu sizin karşılamamız yüzde 70'ini sigortanın karşılaması söz konusu. Siz yüzde 100'lük bir zarara uğradığınızda yüzde 63'lük bir sigorta kapsamında oluyorsunuz. TARSİM'in zaten organize edilmesi ile ilgili çok ciddi bir sorunlar olduğu için de primler TARSİM tarafından belirleniyor. Sizin hiçbir şekilde başka bir sigortaya gitme şansınız yok ve çok yüksek primler söz konusu. Bu nedenle sigorta meselesinin tamamen yeniden yapılandırılması lazım. Dediğim gibi sorunlar saymakla bitmez.

İsmail Şen: Dinleyicilerimiz, altın tohumlar konulu bir program yaptınız ama bu tohumun altını nerede diyecekler. Biraz sonra zaten bizim bu programı yapma nedenimiz badem gibi benzeri birçok çok önemli, altın değerinde olan ürünlerin gerçekten değer kazanmasını sağlamak ve bunu engelleyen her ne varsa bununla ilgili çözümler üretmeye çalışmak. O yüzden sözü size bırakıyorum Mehmet Sena Bey. Sorunlara çözüm önerilerinizi dinliyoruz.

SORU - CEVAP

Mehmet Sena Yıldırım: Tayfun Bey, bir kısım sorunlarından bahsetti. TARSİM ile ilgili olarak don paketi tarım yaptığınızda, 10 kat fazla ödeme de alıyorsunuz. Örneğin; 5.000 liralık bir poliçe alana, don paketi koyduğunuzda bu zaten 50.000 olarak geliyor size. Artı yüzde 10 muafiyet, en az yüzde 30 müşterek derken bir bakıyorsunuz ki attığınız taş, ürküttüğünüz kuşa değmedi. Yani böyle problemler var. Ama bizim asıl bademcilik ile ilgili en büyük iki problem; birincisi maliyetler ikincisi destek modeli. Dünyada bizim dışımızda badem üretimi daha fazladır. Malumunuzdur, Amerika Birleşik Devletleri tek başına dünya badem üretiminin yüzde 70'den fazlasını yapıyor. Yaklaşık % 78'ini. ikinci sıraya olan Avustralya, son 10 yıllık bir hamleyle ikinci sıraya yerleşti. İspanya'nın da önüne geçti. Onlar İspanya ile birlikte dünya badem üretiminin yüzde 3'ünü falan üretebiliyor. Yani dünyanın geri kalanı yüzde 22'lik bir üretim yapabiliyor. Bir başka deyişle; 100 ton badem üretiminin 78'ini Amerika, 22 tonu da diğer ülkeler yapıyor. Şimdi diğer ülkelerdeki ve Amerika'daki badem üreticilerine baktığımızda, devletin onlara uyguladığı bir üretim modeli var. Bu gizli değildir. Türkiye'nin de kendi üreticisine uyguladığı bir model vardı. Destek bahçe kurulumunda yüzde 25, ondan sonra da mazot, gübre desteği geliyor. Bunlar çok komik rakamlar. Bizim ilaç, gübre, işçilik maliyetlerimiz çok çok yüksek. Kurulum maliyeti çok yüksek. Biz 2023 yılında bir hesaplama yapmıştık hocamla birlikte. Bu hesaba göre, bir dönüm bahçenin kurulum maliyeti yaklaşık olarak 55.000 lira, 10 dönümü 550.000 lira, 100 dönümü yaklaşık 5,5 milyon lira tutuyor. Bu ciddi bir maliyet. Sormuştunuz kimler bademcilik yapmalı? Bu soru bana sorulsaydı direkt söyleyeceğim cümle şuydu; "Parası olan yapsın".

İsmail Şen: Ben de o zaman size şu soruyu sordardım, parası olanın parasını yatıracığı kadar değerli bir iş midir?

Mehmet Sena Yıldırım: Maalesef keşke öyle olsa daha önce de söyledim. 400.000 lira yatıran birisi 500.000 lira kazandı. 100.000 lira bir kazanç değil ki. O 400.000 lirayı kur korumalı mevduata koysaydı, sene sonunda alacağı faizle birlikte 850-900 bin lira olacaktı. Taş atmayacak, kolu yorulmayacak, risk almamış olacaktı. Bakın 2017 öncesiyle karıştırmayın. Özellikle 2017'den sonra düşüş başladı. Ondan sonra 2021'de çöküş başladı. 2022 ve 2023 yılında badem bahçeleri söküldü. Sadece benim ilçemde 2.000 dönüm badem bahçesi söküldü. Bunların nedeni ne? Maliyetler yüksek olduğunda gelir düşük olur. Haliyle üretici o maliyeti karşılayamaz. Bizim asıl iki tane problemimiz var. Bir tanesi; hem kurulum hem bakım maliyetleri. İkincisi de; fiyat olayı. Yani bizim ürettiğimiz bademi sattığımızdaki değeri bunlar için çözüm üretilebilir mi? Evet üretilebilir. Bizim rakiplerimiz olan, rekabet etmek zorunda kaldığımız ülkelerin üretim modelleri Türkiye'de uygulanabilir. Bu bütçeye bir yük getireceği için uygulanacağını zannetmiyorum. Zaten beklemiyoruz ama kendi üreticimizi korumak için devlete de gelir sağlamak amacıyla gümrük vergileri yükseltilebilir. Maliye Bakanımız ne yapıyor? Her şeyi vergilendiriyor. Hem üreticimiz ithalat gümrük vergilerinin artışından dolayı korunmuş olsun hem de ülkemizin kasasına para gelsin.

İsmail Şen: Mehmet Bey, tam bu noktada size ve diğer katılımcılarımıza şöyle bir şey sorayım. Gümrük vergisi koyduğunuz zaman bu şu demektir aslında yanlışsam lütfen düzeltin. Yurt dışında Amerika Birleşik Devletleri'nde badem daha uygun fiyata üretilebiliyor. Türkiye'ye geliyor. Biz uygun fiyata üretemediğimiz için. Bizim uygun fiyata üretemediğimiz badem, yaşama şansı bulsun diye gümrük duvarı koyun demektir. Aslında sizin az önce ifade ettiğiniz Amerika Birleşik Devletleri'nin yüzde 78 pazar payına sahip olmasının bir nedeni olmalı... Yani o adamlar nasıl olağanüstü miktarlarda ve uygun fiyatlarda bu ürünü üretebiliyorlar. Evet, Tayfun Bey buyurunuz.

Tayfun Erpek: İki kelime cevabı bu sorunun "ölçek ekonomisi". Bu arada Amerika'da ortalama birkaç bin dönümlük bahçelere mikro bahçe diyorlar. Bu açıklıyor.

İsmail Şen: Şimdi bu ilginç bir veri oldu. Birkaç bin dönüm mikro bahçe, bunun biraz üstü küçük, sonra orta, sonra büyük diyorlar. Büyüğe kaç dönüm oluyor?

Tayfun Erpek: 10.000 dönüm.

İsmail Şen: Bizde bu büyüklükte bir üretim alanı var mı?

Mehmet Sena Yıldırım: Maalesef bu büyüklükte bir üretim alanı Türkiye’de bulunmuyor.

İsmail Şen: Toplantının ilk dakikasından beri çeşitli nedenlerle ölçek meselesi vurgulandı. Büyük yerlerin kurulması gerektiğini söylediniz. Siz, orman arazilerine yapılan yüzde 65’lik desteğin sadece 30 dönüm kadar mümkün olabildiğini söylediniz. Demek ki ilk önerilmesi gereken konulardan biri bu olsa gerek. Eğer bu konuda söyleyeceğiniz yoksa hepimize ortak olarak sormak istiyorum.

Mehmet Sena Yıldırım: Ek olarak bir şey söylemek istiyorum. Şimdi başka ülkelerin üretim modellerine baktığımızda; 10 dönümle 100 dönüm için de aynı ekipman ve makine kullanıyorsunuz. Bunlar bir yatırım gideri. Buna ek olarak belki işçi sayısı da ona yakın olacaktır. Bu ülkelerde, gayri safi milli hasılanın en az yüzde 2’si badem üreticisi gibi diğer tarım üreticisine de aktarıldığı için maliyetler çok düşük. Böyle olunca başka ülkelerdeki badem üreticisinin üretim maliyetleri çok düşük kalıyor. Birkaç ülkeyi incelediğimde, bizde kabuklu bademin maliyeti onlardaki iç maliyetine denk geliyor. Yani 1 kilogram iç bademi 2 Euro’ya mal ediyor. Gerçekte maliyetlerine baktığımızda; 4,5 Euro’yu buluyor ama diyor ki hibe aldım. Örneğin; solar sistem kurdurdum hektarda 2.000 Euro hibe aldım. Ya da konvansiyonel üretime geçtim hektarda 1.000 Euro aldım. Bizde ise işçilik, mazot ve gübre yüzde 50 sübvansede edildi. Ancak yurt dışında bademi 2 Euro’ya mal ediyorlar ve en kötü ihtimalle 5,5 Euro’ya toptan satıyorlar. Bunlar kilosunda 3,5 Euro para kazanıyorken bizim buradaki kabuklunun maliyeti neredeyse 2 Euro’yu buluyor.

Aslında İsmail Bey, şu konuyu bir netleştirelim. Eğer üretici bir üründe para kazanamazsa sonraki seneler daha kötü üretir, daha fazla kaybeder. Çünkü yatırım yapamaz. Biz de para kazandırmadığı için yatırımımızı yarım yamalak yapıyoruz. Türkiye’deki tarımsal ürünlerden birkaç tanesi hariç diğerleri kazandırmıyor. O ürünler de zaten bir şekilde Toprak Mahsuller Ofisi’nin korumasında olan ürünlerdir. Buğday ve arpa bunun dışındadır.

İsmail Şen: Teşekkür ederiz Mehmet Sena Bey. Halil İbrahim Bey, siz bir konuya değinecektiniz. Buyurun.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Çok güzel konulara değinildi. Hepsine teşekkür ediyorum. Bu pazar girdabından veya bizim Amerikadaki üretime rakip olma amacımızı ve hedefimizi gerçekleştirmek için birkaç şeyi hemen yapmamız gerekiyor. İlk yapacağımız iş, badem bölgelerini tespit etmemiz lazım. Aslında edilmiş durumda. Her yerde dağılık üretiliyor. Örgütlü üretime geçmemiz lazım. Üretim deyince sadece komünist ülkelerde bu iş varmış gibi biraz korkuyoruz. Üretici birlikleri veya kooperatifler aracılığıyla yapmak gerekir. Çünkü bu örgütlü üretime bizim toplumumuz da sosyolojik olarak çok uygun ve hazır değil. Bir üretici birliği kurmaya çalışıyoruz. Ancak ona ortak bulmak, onları bir araya getirmek için sosyolojik anlamda ciddi problemlerle karşı karşıya geliyoruz. Örgütlü üretimi ne yapıp edip devlet kanalıyla da olsa teşvik etmemiz gerekiyor. Çünkü girdi maliyetlerini başka türlü düşürmenin hiçbir yolu yok. Biz Mehmet Sena Bey'le biz bir çalışma yaptık. Bademde 2023 yılı verilerine göre bütün girdi maliyetlerinin ne kadar olduğunu, dönüme ne kadar işçilik gittiğini, traktör kullanımı vesaire hepsini hesapladık.

**Adıyaman Üniversitesi, Kahta İlçe Tarım Orman Müdürlüğü,
Kahta Badem Üreticiler Birliği Başkanlığı İş Birliği İle Hazırlanmış
2023 Yılı Badem Ekonomik Analiz Tablosu**

Tablo 1: Gelir Hesabı (10 dekar)

	Sulanan	Susuz
Ortalama Verim	4000 kg	2000 kg
Ortalama Satış Fiyatı (2023 fiyatı)	50 TL / kg	40 TL / kg
TOPLAM GELİR	200.000 TL	100.000 TL

Tablo 2: Bahçe Tesisi Maliyetleri (10 dekar)

	Sulanan	Susuz
Toprak Hazırlığı, Fidan Dikimi ve Tel Örgü	190.000	190.000
Traktör, Toprak İşleme, İlaçlama, Hasat Ekipmanları	174.600	174.600
Sulama Ekipmanları	178.000	-
GENEL TOPLAM	542.600	364.600

Tablo 3: Yıllık Üretim Maliyet Özeti (10 dekar)

	Sulanan	Susuz
Sürüm	2500	3800
İlaçlama ve Yaprak Gübrelemesi	18450	18450
Taban Gübresi	17100	12000
Hasat	11560	11560
Genel Nakliye	1500	1500
Budama ve Atıkların İmhası	5000	5000
Sulama Elektrikçi	9000	-
Sabit İşçi	17450	-
Damlama Sulama Bakım Onarım	3000	-
GENEL TOPLAM	85.560	52.310

İkinci olarak; arazi yapımızı düzeltmemiz lazım. Özellikle veraset usulüyle maalesef arazilerimiz bölünüyor. Bu bölünmelerin önüne kısmen geçildi. Birtakım kanunlar çıktı ama hala bence yeterli değil, özellikle bölgesel uygulamak lazım. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin arazileri

geniş ve mekanizasyonu uygun. Diğer bölgelerimize göre Adıyaman'ın bölünmüşlüğü biraz daha fazla. Burada da veraset usulüyle yine bu bölünmeler öne geçecek. Ancak Almanya'da veya yurt dışında çiftlikler hiçbir şekilde bölünmüyor. Geliri paylaşılıyor. Bu tür yaklaşımlar belki çalışılabilir. Pilot uygulamalar yapılabilir. Bakanlık kanalıyla yapılması gereken üst düzeyde çalışmalar yapılсын ve çiftlik bölünmesin. Bir başka ifadeyle; 1.000 dönüm arazi, 10.000 dönüm arazi olarak kalsın. Geliri ise paylaşılсын.

Diğer taraftan, pazarlama çok önemli bir konu. Üretmek önemli değil. Siz de biliyorsunuz, üretirsiniz ama bunu pazarlamak için çok iyi bir organizasyon gerekiyor.

İsmail Şen: Şu anda badem üreten biri ürettiğini kime satıyor?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Adıyaman'dan örnek verecek olursak, bir Badem Borsası ya da buna benzer bir ürün bazlı Borsa kurulmuş değil. Türkiye genelinde de aynı sorun var.

İsmail Şen: Çalışma var mı bu konuda?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Bu konuda aslında çalışma var. Hevesli üreticilerimiz de var ve altyapı da uygun. Belki sizlerin önderliğinde ürün bazlı bir borsa çalışması yapılabilirse, ürettiğimiz ürünü biraz daha değerinden satma şansımız olacak. Artı sadece pazarlama değil, gübre maliyeti sonrasında tarımsal ilaç maliyeti, işçi maliyeti gibi girdilerde de bu birlikler vasıtasıyla çözülebilir. O zaman maliyetler biraz daha aşağıya inecektir.

Aynı zamanda ithalat meselesinde siyasi erkin biraz daha üreticileri düşünmesi gerekiyor. Bu konuda girdi maliyetlerinden ziyade, pazarlamada da gümrük vergileri konusunda belki biraz daha hassas davranması gerektiğini düşünüyorum. Yani Bakanlık ithalatta gümrük vergisini arttırmalı. Çünkü kendi üreticimizi korumamız lazım. Yarın Mehmet Sena Bey veya Tayfun Bey "Ben üretmiyorum kardeşim, ben buraya yatıracağım parayı" derse ne olacak. Bakın az önce bir üreticimiz söyledi: "Kur korumalı mevduata yatırsam, benim bu kadar param olacak". Bu nedenle üretimi ve üreticiyi korumamız gerekiyor. Bu stratejik ve ekonomik açıdan da son derece önemli.

İsmail Şen: Ben Mehmet Sena Bey'e sormak istiyorum. Acaba bir badem borsası çalışması var mı dedim, siz evet gibi davrandınız. O yüzden size dönüyorum böyle bir çalışma var mı?

Mehmet Sena Yıldırım: Bununla ilgili çalışmalarımızı yaptık. Organize sanayinin ikinci etabında yapıldı. Yapı Kooperatifi de kuruldu. İnşasını yapmak için İhtisas Borsası oluşturmak istiyoruz. Bu kaç yıl sürer, onu bilmiyorum. Yaklaşık 3 yıldır sürdürdüğümüz bir mücadele var. Mehmet Aslan Müdürüm de, İbrahim Hocam da zaten bu konuya vakıf. Umarım kısa zamanda biter.

İsmail Şen: Bu arada borsa kurduğunuz zaman pazarlaması ile ilgili, değer kazanması ile ilgili de adım atmış oluyorsunuz. Bu bağlamda ben şu soruyu sormak istiyorum. Borsa dışında bademin pazarlamasında ve aynı zamanda da bademin daha katma değerli hale gelmesinde, yani tarımı bittikten sonra bir işlenmiş gıda ürünü olarak ortaya çıkmasında yapılacak neler vardır? Mehmet Aslan Bey'den başlamak istiyorum. O uzun süredir sessiz. Bu konuda bir şeyler söylemek ister misiniz?

Mehmet Aslan: Günümüzde badem, çerez, çikolata ve şeker sanayisinde kullanılıyor. Bunun yanında inovatif ürünlerin de geliştirilmesi gerekiyor. Tek başına çerez olarak kullanılması yetmiyor. Nedir bu inovatif ürünler? Badem unu ya da daha farklı, badem kahvesi gibi bir takım ürünler geliştiriliyor. Aslında bunlar mevcutta var. Bunların çoğaltılması pazar payının da genişlemesi anlamına gelecektir. Yoksa sadece bademi, çerez olarak üretelim desek bir anlam ifade etmiyor. Yapılan masrafa değmiyor.

Bazı noktalara ben de değinmek istiyorum. Özellikle ülkemizde neredeyse birer dönümlük bahçeler var. Bir dönüm, 10 dönüm, 20 dönüm denildi. Tayfun Erpek bunu 100 dönüme çıkardı. Kurulması gereken bahçe miktarı, kişinin alet, ekipman ve traktörü varsa, on dönüm rahatlıkla kurulabilir. Ancak biz hesaplama yaptığımızda 10 dönüm içerisinde bu kişinin kültivatörü kiraladığını, pülverizatörü kiraladığını, traktörü kiraladığını koyuyoruz. Tüm bunların hepsini eklediğinizde zaten 10 dönümden maliyet inanılmaz derecede yükselmiş oluyor. Kişi sadece maliyetlere çalışmış oluyor. O yüzden herkesin ifade ettiği gibi bahçelerin çok daha geniş alanlı olması gerekiyor. En az 50, 60, 70 dö-

nüm olması gerekiyor. 10 dönüm için alınacak kültivatör veya traktör ekonomik anlamda çok mantıklı değil. Girdileri maalesef düşürmüyor. Sizin de bahsettiğiniz gibi ekonomik olabilmesi için kooperatifin kurularak, kooperatif üzerinden bunların yapılması gerekiyor. Biz şimdi badem nasıl yapılır? Nasıl yetiştirilir? diye konuşuyoruz ama herkes bu işi yapmamalı. Ayrıca bu iş her yerde yapılmamalı, analiz yapılarak işe başlanmalı. İlimizde de maalesef geçmişte gelen bir takım sıkıntıları görüyoruz. Çok yanlış yerlere badem bahçesi kurulmuş. İyi yerlere kurulan bahçeler de var. Biraz daha uzmanlaşmamız gerekiyor. Biraz daha çevreye açmamız gerekiyor. Yeri ve alanı incelememiz gerekiyor. Yani daha önce de söylediğim gibi, uzun soluklu bir iş olarak görülmemeli. 3 yıl, 5 yıl, 10 yıl sonra geri dönüşler çok sorunlu oluyor. Öyle birden geri dönemiyoruz, çok büyük masraflar yapmış oluyoruz. Bu nedenle biraz daha profesyonel bir şekilde bence bu işe bakmamız gerekiyor.

İsmail Şen: Bu konuda sizin üreticilere bir desteğiniz oluyor mu?

Mehmet Aslan: İsmail Bey, biz teknik anlamda tüm destekleri verebiliyoruz. Ekonomik anlamda bir desteğimiz olmuyor. Eğitimler yapılabiliyoruz. Bize ulaştığı takdirde her türlü desteği sağlıyoruz. Sadece Adıyaman sınırları içerisinde değil, Türkiye'nin her yerinde biz gidip bu konuda çalışmalar yapabiliyoruz.

İsmail Şen: O zaman ben bir tekrar edeyim. Mehmet Aslan Bey, Adıyaman Sert kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü ve bu konuda desteğe, danışmana ihtiyaç olduğu zaman Türkiye'nin her yerine hizmet verebildiğini söylüyor. Web sitesinden rahatça iletişim bilgilerine ulaşabilirsiniz. Buyurun Mehmet Bey, devam edebilirsiniz.

Mehmet Aslan: Biz Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışıyoruz. Türkiye'de badem konusunda kamusal anlamda ulusal tek yerli kurum biziz. Bu nedenle Türkiye'nin her yerinde bize ulaşabilirler. Üreticilerimiz için biz de elimizden gelen tüm yardımı ve desteği verebiliriz.

İsmail Şen: Halil İbrahim Bey, sizin de görüşlerinizi alayım. Sonra da konuşmacılara yavaş yavaş son söylemek istedikleriniz var mı diye soracağım.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Badem üretimimizde pazarlamaya ve girdi maliyetlerine ilaveten bizim yapmamız gereken, Sayın Mehmet Aslan Bey'in de söylediği katma değeri yüksek ürün elde etmek. Burada badem ezmesi ve badem ununu söyledik. Ama bütün yağlı bitkilerden elde edildiği gibi bademden de badem sütü elde edilebiliyor. Badem sütü son yıllarda son derece önemli ürünlerden biri haline geldi. Çünkü glutensiz bir ürün olduğu için sağlık açısından son derece faydalı bir ürün. Bu konuda Adıyaman'da tarımsal mükemmeliyet merkezi çalışmaları var. Ancak henüz maalesef tam olarak faaliyete geçemedi. Diğer taraftan; üniversite, Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü, belediye, valilik ve özel kurumların işbirliğiyle bu mükemmeliyet merkezinde bademin gazozu yapılacak. Bakan Datça bademinden gazoz elde ediyorlar. Biz sadece bademi, çerezlik olarak satıyoruz. Badem gazozu, badem sabunu, badem unu, badem sütü son derece önemli. Çünkü son yıllarda özellikle diyet sütü olarak da kabul edilebilecek bir ürün. O yüzden bademin diğer alternatif ürünlerini yani katma değeri yüksek ürünleri sanayiyle, endüstri ile buluşturup yatırım yapmamız gerekiyor.

İsmail Şen: Halil İbrahim Bey, tam bu noktada size şöyle bir soru sormak istiyorum. Biliyorsunuz biz İstanbul Ticaret Borsası olarak aslında gıda sektörünün mensuplarının üye olduğu bir kurumuz ve çeşitli yatırımlarımız var. Üyelerimizin badem sektöründe nasıl bir yere yatırım yapmak mantıklı olabilir? Bu konuda Mehmet Aslan Bey'in enstitüsünün tarıma yaptığı gibi, destekler verdiği gibi, danışma destekleri verdiği gibi sizin de üniversite olarak yatırımcılara tavsiyeleriniz olabilir mi?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Biz şu anda badem entegre projesi diye bir proje hazırlamış bulunmaktayız. GAP idaresine verdik. Bu proje, aşağı yukarı 16 milyonluk bir proje. Bizim bölgemizde verim düşük, don zararı çok fazla. Mesela don zararını önlemeye yönelik çok ciddi yeni yöntemler ve modeller var. Bunları kullanmamız gerekiyor. Ayrıca verimi arttırmamız için değişik gübreleme ve besleme çalışmaları yapmamız lazım. Aynı zamanda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ürettiğimiz badem üretme yöntemi, İspanya ile hemen hemen aynı. İspanyadaki bahçelerin yüzde 67'sinde su kullanım oranı düşüktür.

Bizim bölgede de maalesef su düşük. Yani sulama imkânımız kısıtlı. Tayfun Bey'in de dediği gibi susuz verim düşer. Biz bu düşük verimle, ürünümüzü katma değeri yüksek hale getirebiliriz. Ne yapabiliriz? Organik ya da iyi tarım yöntemleriyle bademi, organik üretebilirsin. Organik bademin fiyatıyla normal konvansiyonel olarak üretilen ürünün fiyatı bir değil. Bunu arttırabiliriz.

İsmail Şen: Şöyle bir soru sorabilir miyim, hem size hem diğer tüm konuşmacılarımıza. Tayfun Bey, Mehmet Sena Bey yurt dışına da çok gidiyor, görüyorsunuz. Mehmet Aslan Bey, size de efendim bu soru. Türkiye'de bademi işlemek ve değerini arttırmak için şu yatırım olsa iyi olur dediğiniz bir şey oldu mu? Gördünüz mü?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Evet gördüm. Şu anda Adıyaman'daki bahçelerin yüzde 65'i Kahta ilçesinde. Eğer devlet, ilkbahar geç donlarını önleyici havalandırma panelleri yatırımı yapabilirse bademi, ilkbahar geç donlarından koruyabilirsiniz. Maliyeti yüksek olduğu için üreticilerimiz kendi imkânlarıyla bunu yapamazlar. İlkbahar geç donlarının yaşandığı bölgeler belli. O bölgelerde hava karıştırıcıları var. Örneğin; Mersin'de turunçgil bahçelerinde zaman zaman uygulanıyor. Kâhta'da da bazı üreticilerimizde var. Ancak birçok üreticimiz bu yatırımı yapacak güçte değiller. Devlet kanalıyla, belki bir projeyle ya da bir indirimle ya da farklı yöntemlerle bunu desteklerse uygulanabilir.

İsmail Şen: Peki, bademli gazoz için böyle bir üretim uygulanabilir mi?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: İkinci söyleyeceğim sanayiciler. Adıyaman'da 40.000 ila 60.000 ton civarında badem üretiliyor. Biz sanayiciler olarak bademi sadece çerez olarak değil, orada fabrika kurup badem sütü olarak da üretebiliriz. Gazoz üretebilirsiniz, sabun üretebilirsiniz.

İsmail Şen: Kabuğuyla olur mu? Kabuğu nereye gidiyor?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Kabuklarından pelet yapılabilir. Ahşap sanayinde çok ciddi manada kullanılabilir.

İsmail Şen: Adıyaman'da böyle bir yatırım var mı?

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Maalesef böyle bir yatırım mevcut değil.

İsmail Şen: Mehmet Bey, siz bir şey söylemek ister misiniz?

Mehmet Sena Yıldırım: Pelet yapımıyla ilgili birkaç küçük yatırımımız var. Yeşil kabuğunu yem fabrikalarına satmayla ilgili bir iki girişimimiz oldu. Nakliye maliyetleri çok yüksek çıktığı için ve Adıyaman'da bir yem fabrikası olmadığı için kabukları almaktan vazgeçtiler.

İsmail Şen: Konuların hepsi birbiriyle bağlantılı. Mesela orada yem fabrikası olsa demek işe yarayacak. Olmadığı için lojistik maliyeti yüzden işe yaramıyor ve atılıyor.

Mehmet Aslan: Badem kabuklarının değerlendirilmesiyle ilgili bu yıl verdiğimiz bir proje var. Badem kabuklarından elde edilecek ürünleri gübre halinde kullanmayı düşünüyoruz. 2025 yılında faaliyete geçecek bu projeye eğer başarılı olabilirsek, farklı bir alan açmış olacağız. İşe yararsa badem kabuklarla ilgili bir alan açılmış olur, boşa gitmemiş olur.

Tayfun Erpek: Biz de kompost üretiminde kullanmak üzere çalışmalarımızı yapıyoruz.

İsmail Şen: Bunun dışında söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Mehmet Sena Yıldırım: Benim daha önce de çok üzerinde durduğum ve bugüne kadar sonuç elde edemediğim konu var. Daha doğrusu ikna edemediğim bir konu var. Bülent Başkan'dan bu konuda yardım isteyeceğim. Yerli bademle ilgili bir kamu spotu istiyorum. Fındık bir ara tüketilmiyorken, bir kamu spotu yapıldı. Bu geçen sene portakalla ilgili yapıldı. Kamu Spotu Bakanlık'ın bütün kanallarda yayınladığı bir tanıtımdır. Fındığı biliyorsunuz, "Aganigi" sloganı ile tutturdular. Yerli bademin aromasını ve tadını ön plana çıkaracak bir kamu spotunu Bakanlığımıza yaptırabiliriz. Tarım Bakanlığı'na ben söyledim de, ikna olmadılar. Tüketici tarafından yerli bademe karşı talebin oluşmasında ciddi bir adım olur. Bu da yerli bademin yani Türkiye'de üretilen bademin fiyat olarak ayrı bir kategoriye geçmesine sebep olur. Yani şu an bizim yerli bademin fiyatı neye göre belirlendiğini Tayfun Bey çok iyi bilir. İthal bademin fiyatına göre belirliyoruz. Yani Türkiye'den üretici

bademin 4 Dolar derse, hepimiz iflas edeceğiz. Yerli bademi farklı bir kategoriye taşımamız lazım. Aromamız farklı, lezzetimiz farklı, değer olarak, vitamin ve gıda değeri olarak, yağlar olarak da çok iyiyiz. Bununla ilgili bir çalışma yapılabilir.

İsmail Şen: Çok teşekkür ederiz. Buyurun Tayfun Bey.

Tayfun Erpek: Son olarak bademin alternatif kullanım sahaları çok fazla. Badem unu, badem sütü gibi çok değişik alanlarda kullanılma imkânı var. Ancak şunu da gözden kaçırmayalım. Badem, fındık gibi talebini arttırmamız gereken bir ürün değil. Hâlihazırda biz on binlerce ton iç bademi California'dan ithal ediyoruz. Bizim sorunumuz, öncelikli olarak verimlilik. Daha sonra da verimli üretimle bu ithalatı en aza indirmek. Ondan sonra alternatif kullanımlar daha ön plana çıkabilir. Şu anda verimliliği ve üretimi çözmeden badem talebini 10.000 ton arttırsak 10.000 ton daha fazla ithalat yapıyor olacağız. O yüzden kamu özel sektör işbirliği projeleri yapılabilir. Bunlar yapılırsa şayet, verimlilik sağlanırsa esas fayda sağlanacaktır. Şu anda Türkiye'de dikilen ve ürün alınan her badem ağacı, Türkiye'nin cari açığının kapatılmasına olumlu etkisi olan bir şeydir.

Ben burada sadece romantik şekilde yapılacak küçük yatırımları engellemek adına bazı şeyleri söylemek istedim. Tabii ki iyi düşünülmüş planlanmış belli ölçeğin yakalandığı badem yatırımları tek bir yatırımcı tarafından olabilir, bir grup olabilir veya birçok kişinin bir araya gelip oluşturacağı bir kooperatif veya birlik şeklinde olabilir. Bunlar doğru yapılırsa doğru planlanırsa, doğru yönetilirse kârlı yatırımlar olacaktır. Hem de ülkemiz için çok ciddi fayda sağlayacak yatırımlar olacaktır. Bu konuda kesinlikle ben teşvik edici olmak isterim sadece şu uyarıyı yapmak isterim. Bunu böyle bir yan iş gibi, parayı da verdik, oraya ağaçları diktik, onlar büyüyecek diye düşünmemek lazım. Yani bu tamamen uzmanlık gerektiren tam zamanlı ilgi gerektiren bir iştir. Özellikle büyük yatırım yapıldığı zaman yılın belli zamanlarında faal olunacak bir iş olarak düşünülmemesi, kesinlikle tam zamanlı emek ve yatırım harcanacak bir sektör olarak görülmesi lazım. Böyle olduğunda da zaten doğrular yapılır. Doğrular yapılırsa da o bahsettiğimiz verimlere ve kârlılığa ulaşılır.

İsmail Şen: Teşekkür ederim. Bende zaten serzenişten çok şunu demek istemiştim: Bu potansiyel olarak elbette ki altın bir tohum. Ama bu tohumu ektiğinizde, hangi şartlarda iyi sonuç alırsınız, bunu tespit etmeye çalışıyoruz. Bunu engelleyen ne varsa da onunla ilgili çözüm önerilerini uzmanlar anlatıyor demiştik. Az önceki tanıtım meselesi ile ilgili Mehmet Sena Bey, Türkiye bademinin yani yerli bademin farkının anlatılması açısından söylemişti. Ben yanlış anlamış olabilirim ama genel olarak badem zaten eksik. Badem eksliğimiz var. Tüketime yetmiyor. Mehmet Aslan Bey size son kez sözü vereyim. Var mı söylemek istedikleriniz?

Mehmet Aslan: Teşekkür ediyorum program için. Tabii ki Birlik Başkanlarımız bizim için önemli ve kıymetli. Sıkıntıları, fikirleri bir kamu tarafı olarak biz de elimizden geldiği kadar not aldık. Verimlilik üzerine çalışmalarımız var. Kendilerini bu konuda haberdar ederiz. Tekrar teşekkür ediyorum program için. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İsmail Şen: İbrahim Bey, en son sözü size veriyorum. Buyurun.

Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz: Öncelikle İsmail Bey, bu konuyu ele alıp bu kadar değerli arkadaşlarımızı bir araya getirip, bizlere burada konuşma fırsatı verdiğiniz için sizlere sonsuz teşekkür ediyoruz. İstanbul Ticaret Borsasının yaptığı bu program bizim için son derece önemli. Tayfun Bey ve diğer arkadaşlarımızın hepsi bahsettiler, ürünün üretilmesi önemli. Bu üretimin, teknolojiyle buluşturulması son derece önemli. Ben 2009'da akademisyen olarak Adıyaman'a geldiğimde 2.000 dekar badem alanı üretim alanı vardı. Ben 2009'dan 2014'e kadar oradaydım. Daha sonra 2014 ila 2022 yılları arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde görev yaptım. Sonra tekrar gönüllü olarak Adıyaman'a geri döndüm. Çünkü Adıyaman benim için son derece önemli. Özellikle badem üretiminin artmasında çok bizim payımız oldu. Kendimi de sorumlu hissediyorum. O yüzden diğer meyve türlerine göre badem, zeytin, incir, Antep fıstığı gibi ürünler Adıyaman için stratejik derecede meyvecilik açısından önemli. Çünkü su tüketimi diğer meyvelere göre biraz daha az ve kurak, kıraç araziler için uygun. Adıyaman'ın bu konuda arazi yapısı da uygun.

Bizim en büyük iki önemli problemimiz var. Birincisi; verimi arttırmamız lazım. Yani verimi arttırmamız için de sulama alanımızın kısmen genişletilmesi gerekiyor. Tarım Bakanlığı ve Devlet Su İşleri bu konuda çalışıyor. Biraz daha ivedilikle sulanabilen badem bahçelerinin sayısının artırılması gerekiyor. Onun için de verim gübreleme çalışmaları, özellikle bitki besleme programlarının yani toprak, yaprak analizi yapılarak ona göre bir gübreleme ve bir bitki besleme programının yapılması gerekiyor. Çünkü Amerika'da dekara ağaç başına verim atıyorum 25 kg iken, biz de 7-8 kg veya en fazla 10 kg kadar çıkabiliyor. Bu verim çok düşük. O yüzden verimimizi arttırmamız gerekiyor.

Kayısı deyince akla ne geliyor? Malatya. Bakın Malatya'da her yıl don zararından dolayı yüzde 67'lere varan verim kayıplarımız var. Biz hava karıştırıcıları devlet olarak devreye sokabilseydik, bunu ucuza mal edebilseydik zararımız azalacaktı. Bu bölgede eğer bahçelerin sökülmesini istemiyorsak, özellikle bu don zararı son derece önemli. Bu hava karıştırıcılarını ucuza mal edebilme şansımız olursa, hem verimi arttıracamız hem de bahçelerin sürdürülebilirliğini sağlamış olacağız. Efendim böyle bir fırsatı tanıdığımız için biz de çok teşekkür ederiz.

İsmail Şen: Bizde hepinize tek tek teşekkür ederiz. Katıldığınız için çok sağ olun. Birkaç tane mesajımız vardı. Hemen kısaca onları okumak istiyorum. İstanbul Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyelerinden Mehmet Beşir Kılıç; "Ziraat Odalarımız ve üniversitelerimizin konuya daha etkin bir şekilde dâhil olmasının çok faydalı olacağına" dair bir görüş belirtmiş. Yine çok etkin ve aktif İstanbul Ticaret Borsası Meclis Üyelerinden Sayın Süleyman Tarakçı da "Suya ihtiyaç duyan ve duymayan ürünlerin bölgesine göre daha doğru bir seçimle üretilmesinin ve ekiminin yapılmasının daha doğru olduğunu ve yerelde örgütsel tarım yapılmasının daha etkin sonuçlar doğurabileceğini" söylemiş. Hasan Yıldırım Bey'e de tekrar teşekkür ediyorum. Mehmet Beşir Kılıç ve Süleyman Tarakçı Beylere de katılımcılarımız adına teşekkür ediyorum. Kapanış konuşması için sözü Sayın Meclis Başkanımız Ahmet Bülent Kasap Bey'e veriyorum. Buyurun Başkanım.

Ahmet Bülent Kasap: Değerli konuklarımız, İstanbul Ticaret Borsası adına; kıymetli katılımlarından dolayı;

- Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz'a,
- Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan'a,
- Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım'a,
- Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpeğe bir kez daha teşekkür ederim.

Konuşmacılarımız, çok değerli bilgileri bizlerle paylaştılar. Badem yetiştiriciliğinin gelişmesine ve Türkiye badem üretimine küçük de olsa bir katkı yapabileceksek ne mutlu bize...Dinleyicilerimiz de, sorularıyla toplantımızı zenginleştirdiler.

2022 yılı başından beri düzenlediğimiz Borsa Meydanı toplantılarında olduğu gibi Altın Tohumlar toplantılarımızın sonuçları da hem basılı, hem de e-kitap olarak yayınlanacak. Bu kitapçıkları, ilgili kurumlara, gıda sektöründeki derneklere, üniversitelere ve basına göndereceğiz.

Ayrıca toplantı videosunu İSTİB Youtube kanalımıza yükleyeceğiz. Bu vesileyle, katılım sağlayan herkese çok teşekkür ediyorum. Toplantının arka planında emeği geçenlere de şükranlarımı sunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BASIN YANSIMALARI

Yeni **Erzincan**

"BADEM ÜRETİMİNDE ÖLÇEK BÜYÜMELİ"

İstanbul Ticaret Borsası'nın katma değeri yüksek **tarımsal** üretimde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlatığı "Altın Tokunluk" projesinde bu ay "Nasıl Badem Yetiştirilmiyor?" konusu ele alındı. Toplantıda birçok ülkede olduğu gibi bademde de verimlilik ve karlılığın ölçülmesi büyük önem taşıyor. Bu nedenle de bu doğrultuda artırılması, daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği belirtildi.

Moderatörlüğünü **İSTİB** Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen'in, açılış konuşmasını **İstanbul Ticaret Borsası** Meclis Başkanı **Ahmet Bolent Kanap**'ın

yağdırları toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Biçikliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hali İbrahim Özü, Adıyaman Sert Kabuklu **Meyve** Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kahira Sert Kabuklu **Meyve** Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Çevre ve Badem Üreticileri **Tarım** Kalıtım **Kooperatifi** Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı.

İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı **Ahmet Bolent Kanap**, İstanbul'un Türk ekonomisine katkısını attığı yer olduğunu belirterek, "Bu nedenle biz **İstanbul Ticaret Borsası**

olarak, kendimizi sadece İstanbul'dan sorumlu hissetmiyoruz. Yapacağımız çalışmalarla tüm Türkiye'nin işi ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi bağın altına koyuyoruz. Abın toplanması da ülkemiz **tarımına** katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz" dedi.

"Girdi maliyetlerinin düşürülmesi için Örgütlü Üretim Şartı"

Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Biçikliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hali İbrahim Özü, ülkemizde bademin ağırlıklı olarak Mar- mara, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde üretildiğini hatırlatarak, "Önce başına verim artırmamız için üretim potansiyeli yüksek bölgelere belirlenerek örgütlü üretimi teşvik etmemiz gerekiyor. Girdi maliyetlerinin düşürülmesi için örgütlü üretim şart" dedi.

"Üretici Bilgi ve İletişime Açık Olmalı"

Adıyaman Sert Kabuklu **Meyve** Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, badem yetiştiricisi olacak kişilerin bilgiye ve iletişime açık olması gerektiğini belirterek, "Geçmişin topraklarındaki sağlanan ve tarımsal süreçlerdeki herkes üretici olabilir. Fakat badem üreticisi eğitimi olmalı, araştırma yapılmalı, yenilikçi olmalı, bilgiye ve iletişime açık olmalıdır. Biz En-

stü olarak Türkiye'nin her köşesinde badem üretmek isteyenlere yol göstermek, danışmanlık yapmak için varız" dedi.

"Büyük Ölçek Desteklenmeli"

Kahira Sert Kabuklu **Meyve** Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım, Türkiye'de bademle ilgili bir üretim modeli eksikliği olduğunu handığını belirterek, "ABD dünya badem üretiminin yüzde 78'ini gerçekleştiriyor. 10.000 dönümlük alanındaki badem üretim alanlarını mikro olarak

adlandırıyorlar. Bizse 10'dan dönümlük alanlarda üretim yapıyoruz. Bu sebeple büyük ölçekli üretim için ABD'nin ürün kabuklu maliyeti ABD'nin ürün maliyetine denk geliyor. Üretimde ölçer ekonomi modelinden faydalanmalıyız. Örneğin orman arazilerinde yüzde 65 olan daşkesen 30 dönüm sınıra kalmıyorsa, büyük üretim alanlarına daha fazla daşkesen verilmesi" şeklinde konuştu.

"Su ve Sigorta Büyük Sorun"

"Doğu Manisa Çevre ve Badem Üreticileri **Tarım** Kalıtım **Kooperatifi** Başkanı Tayfun Erpek ise badem üreticilerinin su ve sigorta konularındaki problemlerinin acilen çözüme kavuşturulması gerektiğini belirterek, "100 dönümlük badem bahçesi için 30 bin tonluk suyu garanti altına almamız gerekiyor. Bölgenizde yer altı sularını arama ve kullanma kapağı, Kırgeç otları yüzey sularını biriktirme havuzlarında biriktirip yaz aylarında kullanma yönteminde de riskleri sorunu yaşıyoruz. Sigorta konusunda ise kanunlar nedeniyle zararın karşılanması mümkün olmuyor" şeklinde konuştu.

Erpek ise badem üreticilerinin su ve sigorta konularındaki problemlerinin acilen çözüme kavuşturulması gerektiğini belirterek, "100 dönümlük badem bahçesi için 30 bin tonluk suyu garanti altına almamız gerekiyor. Bölgenizde yer altı sularını arama ve kullanma kapağı, Kırgeç otları yüzey sularını biriktirme havuzlarında biriktirip yaz aylarında kullanma yönteminde de riskleri sorunu yaşıyoruz. Sigorta konusunda ise kanunlar nedeniyle zararın karşılanması mümkün olmuyor" şeklinde konuştu.

duyuru@istib.org.tr

Hürses

İstanbul Ticaret Borsası'nda badem yetiştiriciliği konuşuldu

İSTANBUL Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı.

İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda birçok üründe olduğu gibi bademde de verimlilik ve karlılığın ölçeğin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin de bu doğrultuda artırılması, daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği kaydedildi.

Moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen'in, açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'ın yaptığı toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. (aa)

medyagazete.com

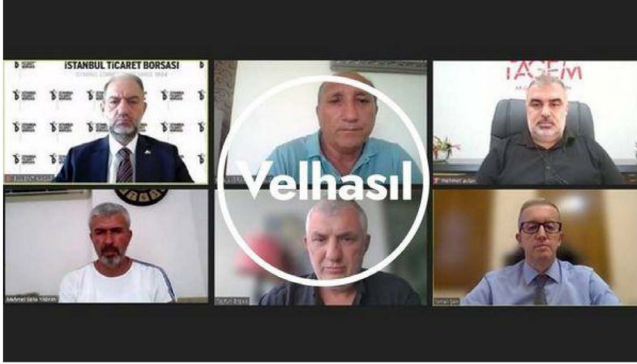
"Altın Tohumlar" Projesi ile Badem Yetiştiriciliği Ele Alındı**"Altın Tohumlar" Projesi ile Badem Yetiştiriciliği Ele Alındı**

Abone ol İstanbul Ticaret Borsası'nın, katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretim ve yatırımı artırma amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesi kapsamında bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. İstanbul Ticaret Borsası'nın, katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretim ve yatırımı artırma amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesi kapsamında bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. Toplantıda badem üretiminde verimlilik ve karlılığın ölçek büyüklüğüne bağlı olduğu vurgulanarak, büyük ölçekli üretimin teşvik edilmesi gerektiği belirtildi. Toplantının moderatörlüğünü İstanbul Ticaret Borsası Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen üstlenirken, açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap yaptı. Etkinliğe Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. Kasap, konuşmasında İstanbul'un Türk ekonomisinin kalbinin attığı yer olduğunu belirterek, "İstanbul Ticaret Borsası olarak kendimizi sadece İstanbul'dan sorumlu hissetmiyoruz. Tüm Türkiye'nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi taşın altına koyuyoruz. Altın Tohumlar projesi de ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz" dedi. Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, bademin Marmara, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde üretildiğini hatırlatarak, "Dekar başına verimi artırmak için üretim potansiyeli yüksek bölgeler belirlenerek örgütlü üretim teşvik edilmeli. Girdi maliyetlerinin düşürülmesi için örgütlü üretim şart" dedi. Mehmet Aslan, badem yetiştiricilerinin bilgiye ve iletişime açık olması gerektiğini belirterek, "Tarımda herkes üretici olabilir, ancak badem üreticisi eğitilmiş olmalı, araştırma yapabilmeli ve yenilikçi olmalıdır. Biz enstitü olarak Türkiye'nin her köşesinde badem üretmek isteyenlere yol göstermek ve danışmanlık yapmak için varız" dedi. Mehmet Sena Yıldırım, Türkiye'de bademle ilgili bir üretim modeli eksikliği olduğuna dikkat çekerek, "ABD dünya badem üretiminin yüzde 78'ini gerçekleştiriyor ve 10.000 dönümün altındaki badem üretim alanlarını mikro olarak adlandırıyorlar. Biz ise 10'ar dönümlük arazilerde üretim yapıyoruz. Bu nedenle ürün maliyetlerimiz çok yüksek. Üretimde ölçek ekonomisinden faydalanmalıyız.

İstanbul Ticaret Borsası'nda Badem Yetiştiriciliği Konuşuldu:

"Badem Üretiminde Ölçek Büyümeli"

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB), katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesi kapsamında bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusunu ele aldı. Toplantının moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen yaptı. Açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'ın yaptığı toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'ın konuşması Ahmet Bülent Kasap, İstanbul'un Türk ekonomisinin kalbi olduğunu belirterek, İstanbul Ticaret Borsası olarak tüm Türkiye'nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler üretmeyi hedeflediklerini ifade etti. Kasap, "Altın Tohumlar projesi, ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir projedir ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz" dedi. "Girdi Maliyetlerini Düşürmek İçin Örgütlü Üretim Şart" Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, bademin Türkiye'de ağırlıklı olarak Marmara, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ürettiğini belirtti. Oğuz, "Dekar başına verimi artırmamız için üretim potansiyeli yüksek bölgeler belirlenerek örgütlü üretimi teşvik etmemiz gerekiyor. Girdi maliyetlerinin düşürülmesi için örgütlü üretim şart" dedi. "Üretici Bilgi ve İletişime Açık Olmalı" Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, badem yetiştiricilerinin bilgiye ve iletişime açık olmasını gerektiğini vurguladı. Aslan, "Geçimini topraktan sağlayan ve tarımsal süreçlerdeki herkes üretici olabilir. Fakat badem üreticisi eğitilmiş olmalı, araştırma yapabilmeli, yenilikçi olmalı, bilgiye ve iletişime açık olmalıdır. Biz Enstitü olarak Türkiye'nin her köşesinde badem üretmek isteyenlere yol göstermek, danışmanlık yapmak için varız" dedi. "Büyük Ölçek Desteklenmeli" Kâhta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım, Türkiye'de bademle ilgili bir üretim modeli eksikliği olduğunu belirtti. Yıldırım, "ABD dünya badem üretiminin yüzde 78'ini gerçekleştiriyor. 10.000 dönümün altındaki badem üretim alanlarını mikro olarak adlandırıyorlar. Bizse 10'ar dönümlük arazilerde üretim yapıyoruz. Bu sebeple bizdeki ürünün kabuklu maliyeti ABD'nin iç ürün maliyetine denk geliyor.

İstanbul Ticaret Borsası'nda badem yetiştiriciliği konuşuldu

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasil Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı.

İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda birçok üründe olduğu gibi bademde de verimlilik ve karlılığın ölçeğin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin de bu doğrultuda artırılması, daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği kaydedildi. Moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen'in, açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'ın yaptığı toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. Açıklamada, toplantıdaki konuşmasına yer verilen Ahmet Bülent Kasap, İstanbul'un Türk ekonomisinin kalbinin attığı yer olduğunu belirterek, "Bu nedenle biz İstanbul Ticaret Borsası olarak, kendimizi sadece İstanbul'dan sorumlu hissetmiyoruz. Yaptığımız çalışmalarda tüm Türkiye'nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi taşın altına koyuyoruz. Altın Tohumlar da ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz." ifadelerini kullandı.

İSTİB, Altın Tohumlar Projesi kapsamında badem yetiştiriciliğini ele aldı

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasil Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı.

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasil Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda birçok üründe olduğu gibi bademde de verimlilik ve karlılığın ölçeğin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin de bu doğrultuda artırılması, daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği kaydedildi. Moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen'in, açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'ın yaptığı toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. Açıklamada, toplantıdaki konuşmasına yer verilen Ahmet Bülent Kasap, İstanbul'un Türk ekonomisinin kalbinin attığı yer olduğunu belirterek, "Bu nedenle biz İstanbul Ticaret Borsası olarak, kendimizi sadece İstanbul'dan sorumlu hissetmiyoruz. Yaptığımız çalışmalarda tüm Türkiye'nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi taşın altına koyuyoruz. Altın Tohumlar da ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz." ifadelerini kullandı. Kaynak: AA / Güncel

SonDakika.com**İSTİB'in Altın Tohumlar Projesi Badem Yetiştiriciliğini Ele Aldı**

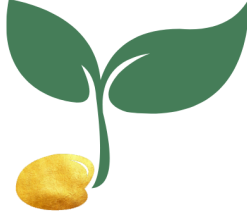
İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesi kapsamında bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. Toplantıda, bademde verimlilik ve karlılığın ölçeğinin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin artırılması ve daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği vurgulandı. İSTİB Meclis Başkanı Ahmet BÜLENT Kasap, projenin ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirildiğini belirterek, ilk toplantının bugün gerçekleştirildiğini ifade etti.

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, toplantıda birçok üründe olduğu gibi bademde de verimlilik ve karlılığın ölçeğinin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin de bu doğrultuda artırılması, daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği kaydedildi. Moderatörlüğünü İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen'in, açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet BÜLENT Kasap'ın yaptığı toplantıya, Adıyaman Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil İbrahim Oğuz, Adıyaman Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürü Mehmet Aslan, Kahta Sert Kabuklu Meyve Üreticileri Birliği Başkanı Mehmet Sena Yıldırım ve Doğu Manisa Ceviz ve Badem Üreticileri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Tayfun Erpek konuşmacı olarak katıldı. Açıklamada, toplantıdaki konuşmasına yer verilen Ahmet BÜLENT Kasap, İstanbul'un Türk ekonomisinin kalbini attığı yer olduğunu belirterek, "Bu nedenle biz İstanbul Ticaret Borsası olarak, kendimizi sadece İstanbul'dan sorumlu hissetmiyoruz. Yaptığımız çalışmalarda tüm Türkiye'nin gıda ve tarım sorunlarına çözümler öneriyor, elimizi taşın altına koyuyoruz. Altın Tohumlar da ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirdiğimiz bir proje ve ilk toplantımızı bugün gerçekleştiriyoruz." ifadelerini kullandı. Kaynak: AA Ekonomi, Güncel, Son Dakika Son Dakika > Güncel

Telehaber.com**İSTİB'in Altın Tohumlar Projesi Badem Yetiştiriciliğini Ele Aldı**

İSTİB'in Altın Tohumlar Projesi Badem Yetiştiriciliğini Ele Aldı

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerde üretimin ve yatırımın artırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesi kapsamında bu ay "Nasıl Badem Yetiştiricisi Olunur?" konusu ele alındı. Toplantıda, bademde verimlilik ve karlılığın ölçeğinin büyümesine bağlı olduğu, desteklerin artırılması ve daha büyük alanlardaki üretimin teşvik edilmesi gerektiği vurgulandı. İSTİB Meclis Başkanı Ahmet BÜLENT Kasap, projenin ülkemiz tarımına katkıda bulunmak amacıyla geliştirildiğini belirterek, ilk toplantının bugün gerçekleştirildiğini ifade etti.

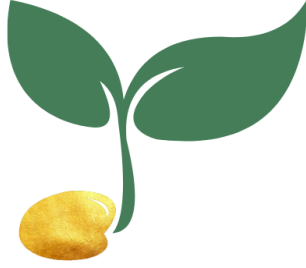

altın tohumlar

katma değerli tarım

TOPLANTININ TAMAMINI
İZLEMEK İÇİN
QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ

altın tohumlar

katma değerli tarım

Altın Tohumlar, İstanbul Ticaret Borsasının Türkiye’de altın değerindeki katma değerli tarımsal ürünlerin üretim ve yatırımının yaygınlaşması amacıyla düzenlediği bir bilgilendirme etkinliğidir.

Gerçekleştirilen programların kayıtları İSTİB youtube hesabında yayınlanıyor, aynı zamanda kitap olarak ilgili paydaşlara sunuluyor.

istanbulticaretborsası

istib1924

İSTANBUL TİCARET BORSASI
ISTANBUL COMMODITY EXCHANGE 1924

www.istib.org.tr